

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Hebbeska huset, Riddarholmen, Stockholm

Linderson, Hans

2015

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2015). *Dendrokronologisk analys av Hebbeska huset, Riddarholmen, Stockholm*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2015:24). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

22 april 2015

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2015:24**Hans Linderson****DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV HEBBESKA HUSET,
RIDDARHOLMEN, STOCKHOLM****Uppdragsgivare:** Statens fastighetsverk, Fo Regerings- och domstolsbyggnader mm, Box 829, 83326 Strömsund. Märk: AB004 Org nr 202100-4474(kontaktperson Alexandru Babos)**Område:** Stockholm **Prov nr:** 93301-93312 **Antal prover/angivna träd:** 12**Dendrokronologiskt objekt:** Etapp: I=plan4-5 Etapp: II= plan 6. Etapp III= plan 7**Resultat:**

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr : Etap	Träd- slag	Antal år ; radie,2 om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)
93301	1:I	Tall	144	Sp 71, W	1628	V 1628/29
93302	2:I	Tall	113;1	Sp 65, W	1628	V 1628/29
93303	3:I	Tall	112;1	Sp 63nära W	1627	1630 ± 3
93304	4:I	Tall	243;1	Sp 97, W	1627	1628 ± 1
93305	5:I	Tall	138	Sp 64, W	1628	V 1628/29
93306	6:II	Tall	220;1	Sp 57, ej W	1857	1867±5*
93307	7:II	Tall	212	Sp 54 ej W	1860	1870±8*
93312	12:II	Tall	233	Sp 68, W	1870	V 1870/71*
93308	8;III	Tall	149	Sp 72, W	1864	V 1864/65**
93309	9:III	Tall	189	Sp 85, W	1864	V 1864/65
93310	10:III	Tall	186	Sp 84, W	1864	V 1864/65
93311	11:III	Tall	89	Sp 17, ej W	1804	1852 ± 15**

Kommentarer till resultatet: Etapp I

Virket i denna byggnadsfas är avverkat **vinterhalvåret 1628/29**. Två prov får en något bredare felmarginal men täcker samma tid. Prov 4, har vankant men är så tätvuxen att analysen de sista 20 åren blev osäker. Provets äldsta årsring dateras till år 1384. Därtill saknas cirka tio år till märke samt ett tillägg för trädets ålder när den nådde höjden för den nivå som provet togs, uppskattningsvis 25 ± 15 år. Groddåret för trädet bör vara omkring 1350-talet.

Proveniensen är sannolikt **Södermanland** eller möjligen de angränsande landskapen.

Etapp II

Virket är avverkat **vinterhalvåret 1870/71**. Två prov får en bredare felmarginal men alla tre är tagna från ett gemensamt träd*. Detta kan vara svårt att se när man ta prover från olika virkesdelar.

Proveniensen är **östra Svealand eller angränsande landskap**, möjligen mest sannolikt Södermanland.

Etapp III

Virket är avverkat **vinterhalvåret 1864/65**, prov 11 får en bredare marginal med detta prov är kommet från samma träd** som prov 8 med säsongsexakt fällningstid.

Proveniensen täcker området **Södermanland Östergötland, Småland och Gotland**.

Proveniensbestämningen uppvisar alltid ett mer otydligt resultat än själva dateringen. Jag har valt de något gammalmodiga områdesbeteckningarna, såsom landskap och det mer omfattande Svealand, eftersom de är mer beständiga än andra moderna dito. I en viss mån följer landskapen ganska bra naturgeografiska zoner och kanske även i äldre tider kulturgeografiska områdesskillnader.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns).

”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 , e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

---

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891 , 0738-448812